

**Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta**

Sport a životní prostředí

Studentská vědecká a odborná činnost

Kategorie: magisterské studium

2015
VIII. ročník

Autor: Jakub Procházka
Konzultant: JUDr. Karolina Žáková, Ph.D.

Čestné prohlášení a souhlas s publikací práce

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do VII. ročníku Studentské vědecké a odborné činnosti (SVOČ) vypracoval samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla ani jako celek, ani z podstatné části dříve publikována, obhájena jako součást bakalářské, diplomové, rigorózní nebo jiné studentské kvalifikační práce a nebyla přihlášena do předchozích ročníků SVOČ či jiné soutěže.

Souhlasím s užitím této práce rozšiřováním, rozmnožováním a sdělováním veřejnosti v neomezeném rozsahu pro účely publikace a prezentace PF UK, včetně užití třetími osobami.

V Praze dne

.....

Jakub Procházka

Poděkování

Velmi rád bych touto cestou poděkoval JUDr. Karolině Žákové, Ph.D. za rady, které mi poskytla při psaní této práce, za ochotu, podnětné návrhy a čas, který mi věnovala.

Obsah

Úvod	1
1. Územní ochrana životního prostředí.....	3
1.1. Národní parky.....	4
a) Zákaz činností dle § 16 odst. 1 písm. c).....	5
b) Zákaz činností dle § 16 odst. 1 písm. e), f) a n).....	5
c) Zákaz činností dle § 16 odst. 2 písm. b).....	6
1.2. Chráněné krajinné oblasti	7
1.3. Ostatní kategorie zvláště chráněných území.....	8
1.4. Soustava NATURA 2000.....	9
2. Proces povolování výjimek ze zákazů ve zvláště chráněných územích	9
3. Sportovní akce, které se dostávají do konfliktu s ochranou životního prostředí.....	13
3.1. Rock Point - Horská výzva.....	13
3.2. Krakonošova stovka.....	17
3.3. Závod tří vrchů.....	20
Závěr	22
Seznam zdrojů	24

Úvod

Právo na příznivé životní prostředí má, bez bližší specifikace, svůj základ v ústavním pořádku, konkrétně pak v čl. 35 Listiny základních práv a svobod („Každý má právo na příznivé životní prostředí.“¹), ostatně stejně jako zásada legální licence – každý může činit, co není zákonem zakázáno a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá. Zásada legální licence pak má své limity, které mohou být stanoveny v samotném ústavním pořádku (a to zpravidla prostřednictvím odkazu na konkrétně neurčený zákon: „Vlastnictví zavazuje. Nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. Jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem.“² nebo „Při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.“³), v zákonech, které provádějí některá ustanovení ústavního pořádku (namátkou např. zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny či zákon č. 289/1995 Sb., o lesích) a také v prováděcích abstraktních aktech podzákonné úrovně (zde např. vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 189/2013 Sb., o ochraně dřevin a povolování jejich kácení). Právní úprava je pak jedním z prvků ekologické politiky, která je definována jako „(...) nezbytný širší rámec pro přijímání právních předpisů. Tvoří ji tedy nejen nástroje právní, ale zejména politické, ekonomické, osvětové, výchovné a další.“⁴

Možnost občanů provozovat sportovní aktivity či turistiku naopak své explicitní zakotvení v právním řádu nemá; můžeme tak dovozovat, že se jedná o činnosti zahrnuté v zásadě legální licence a jsou proto takovými, na které se tato zásada plně uplatní. Pokud jsou provozovány takovým způsobem, aby nepřekračovaly zákonné meze, může je činit kdokoli a jakýmkoli způsobem.

V životě potom nastávají situace, ve kterých dochází ke střetu ochrany životního prostředí a provozování sportovních (resp. turistických) aktivit. Důvod je nabíledni – v důsledku zákonné ochrany je neponičené životní prostředí velkým lákadlem jak pro turisty,

¹ Čl. 35 odst. 1 Listiny základních práv a svobod vyhlášená pod č. 2/1993 Sb.

² Tamtéž, čl. 11 odst. 3

³ Tamtéž, čl. 35 odst. 3

⁴ DAMOHORSKÝ, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. Str. 10

tak pro sportovce. Aby se však nestali možným zdrojem ohrožení takovýchto lokalit, je nutné stanovit závazná pravidla, jež musejí dodržovat. Zájem je zde oboustranný, ze strany státu, který (v nejformálnější rovině) usiluje o naplnění preambule a čl. 7 Ústavy, tedy o ochranu přírodního bohatství, tak ze strany občanů, pro které by lokalita s poničeným životním prostředím nebyla tak lákavým cílem.

Je třeba bezpodmínečně trvat na ochraně životního prostředí a omezovat sportovní a turistické aktivity v chráněných lokalitách, nebo je možné najít kompromis a za určitých podmínek tyto aktivity v chráněných územích povolit? Kdo je nadán pravomocí rozhodovat o podmínkách, za jakých bude povolení uděleno? Je možnost diskrece na místě a není zneužívána?

1. Územní ochrana životního prostředí

Z pohledu problematiky, jež je tématem mé práce, je vůbec nejpodstatnější složkou ochrany životního prostředí ochrana územní. Sportovní akce a turistika jsou aktivity spojené s určitým územím, na některé se přitom může vztahovat odlišný zákonný režim než na jiné. Zákon České národní rady č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jen „ZOPK“), rozlišuje územní ochranu životního prostředí na obecnou a zvláštní. Obecná ochrana se vztahuje k celému území České republiky a chrání prakticky veškerou faunu a flóru před jejím zbytečným a svévolným ničením, zvláštní ochrana se vztahuje k těm částem přírody, které jsou obzvláště cenné, a je kladen značný důraz na jejich zachování v - pokud možno - nezměněné podobě.

Zvláště chráněná území definuje ZOPK jako „území přírodovědecky či esteticky velmi významná nebo jedinečná,“⁵ s tím, že je nutné dále stanovit podmínky jejich ochrany. ZOPK pak rozlišuje šest kategorií, do nichž zvláště chráněná území dělí. Z hlediska systematiky bychom i těchto šest kategorií mohli rozdělit do dvou skupin: velkoplošná (národní parky a chráněné krajinné oblasti) a maloplošná (národní přírodní rezervace, národní přírodní památky, přírodní rezervace a přírodní památky)⁶. Nejpřísnější pravidla se pak, z logiky věci, vztahují na území národních parků.

Všechna výše zmíněná území, nehledě na jejich kategorizaci, se vyhláší obecně závaznými právními předpisy, jsou evidována v Ústředním seznamu ochrany přírody⁷ a mají společné základní ochranné podmínky, z nichž může být, za určitých situací, udělena výjimka. Pro omezení nepříznivých vlivů z okolí na samotnou chráněnou oblast je pak možné (s výjimkou chráněných krajinných oblastí), aby „*pro ně (bylo) vyhlášeno ochranné pásmo, ve kterém lze vymezit činnosti a zásahy, které jsou vázány na předchozí souhlas orgánu ochrany přírody. (...) Pokud se ochranné pásmo u maloplošných zvláště chráněných území nevyhlásí, je jím ex lege území do vzdálenosti 50 m od hranic zvláště chráněného území*“⁸

Restriktivnost právních předpisů se snižuje směrem od národních parků k přírodním památkám; zatímco v rámci úpravy činností v národním parku zakázaných je možné nalézt relativně taxativní výčet, u posledně jmenovaných přírodních památek je zákon o mnoho

⁵ Zákon České národní rady o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb. §14 odst. 1.

⁶ DAMOHORSKÝ, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. Str. 372

⁷ Dostupné zde: <http://drusop.nature.cz/>

⁸ DAMOHORSKÝ, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. Str. 374.

stručnější (leč naprosto vypovídající), kdy stanoví, že „*změna nebo poškozování přírodní památky nebo její hospodářské využívání vedoucí k jejímu poškození jsou zakázány*“. Z tohoto důvodu budu ve své práci věnovat pozornost zejména sportovním a turistickým činnostem v rámci národních parků, chráněných krajinných oblastí a ptačích oblastí (jako oblastí stojících mimo kategorizaci § 14 odst. 2 ZOPK).

1.1. Národní parky

Národní parky (dále také „NP“) definuje ZOPK jako „*rozsáhlá území, jedinečná v národním či mezinárodním měřítku, jejichž značnou část zaujímají přirozené nebo lidskou činnostmi málo ovlivněné ekosystémy, v nichž rostliny, živočichové a neživá příroda mají mimořádný vědecký a výchovný význam.*“⁹

Jak z definice vyplývá, jedná se o nejvýznamnější a proto nejprísněji chráněná území. Národní parky se vnitřně člení na zóny, zpravidla tři, které zohledňují význam ochrany v rámci území národního parku, kdy vůbec nejprísnější režim se uplatňuje pro první zónu; úpravou režimu zón se zabývá zákon, kterým se národní park vyhláší, vymezení a změny zón pak provádí Ministerstvo životního prostředí vyhláškou.

V současné době se národní parky v České republice vyhláší zákonem,¹⁰ na rozdíl od doby před přijetím ZOPK, kdy se národní parky vyhlášovaly (resp. podle zákona č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody zřizovaly) nařízením vlády. Na konci prvního čtvrtletí roku 2015 jsou tak v České republice vyhlášeny 4 národní parky – Krkonošský NP, NP Šumava, NP Podyjí a NP České Švýcarsko.¹¹

Ustanovení § 16 ZOPK určuje, jaké činnosti jsou v národních parcích zakázány, první odstavec se zabývá činnostmi zakázanými na území celého národního parku, odstavec druhý potom činnostmi, které jsou zakázány na území první zóny národního parku. Pro účely práce jsou relevantními zejména ustanovení §16 odst. 1 písm. c), e), f) a n), z odst. 2 pak písm. b). Zákazy zde uvedené však nejsou absolutními, je možné udělit výjimku postupem, který stanoví ZOPK (viz dále).

⁹ Zákon České národní rady o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb. §15 odst. 1.

¹⁰ Zákon České národní rady o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb. §15 odst. 3

¹¹ Zřízeny nařízením vlády č. 41/1963 Sb. (později č. 165/1991 Sb.), č. 163/1991, č.164/1991 a zákonem č. 161/1999 Sb.

a) Zákaz činností dle § 16 odst. 1 písm. c)

„(Na celém území národního parku je zakázáno) tábořit a rozdělávat ohně mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody,¹² je zákazem, který je možné považovat za omezující ve vztahu k turismu. Nezřídka jsou turistické túry hned několikadenní, vyžadující přespání. Táboření a rozdělávání ohně jsou samostatnými zákazy, jak lze vyvozovat ze spojky „a“, pro porušení zákazu proto není nutný výkon obou činností současně. Tábořením se rozumí „setrvání osob na jednom místě mimo budovy s pomocí přístřešku jakéhokoli druhu, např. stanu.“¹³ Na základě doslovné interpretace by se tak dalo dovozovat, že přespávání na území národního parku tzv. pod širákem možné je, což ovšem komentář k zákonu nepřímo vyvrací ihned další větou, v níž vykládá pojem táboření extenzivněji: „V praxi se za táboření považuje zejména přebývání na jednom místě přes noc (nocování).“¹⁴

Rozdělávání ohně je chápáno jako „příprava i zapálení volně na zemi hořícího ohně, nebo ohně hořícího na objektech se zemí pevně spojenými, jako jsou ohniště, ale i např. zapálení stromu.“¹⁵ Nedokonavost vyjádřená v prvním slově v sobě tak zahrnuje i samotnou přípravu. Z logiky věci i textu komentáře je jasné, že tak pod zákaz nelze zahrnout rozdělávání ohně na místech k tomu určených v zastavěných lokalitách.

b) Zákaz činností dle § 16 odst. 1 písm. e), f) a n)

Činnosti uvedené v této podkapitole jsou činnostmi spadající spíše do kategorie sportovních, na rozdíl od aktivity turistické uvedené v předchozí podkapitole. „(Na celém území národního parku je zakázáno) pořádat a organizovat hromadné sportovní, turistické a jiné veřejné akce a provozovat vodní sporty mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody.“¹⁶ Omezení uvedené pod písm. e) je klíčovým pro zákazy, s nimiž se v praxi potýkají organizátoři sportovních akcí (viz kapitola třetí a její jednotlivé podkapitoly). Důraz je kladen zejména na slova „hromadné“ a „veřejné“, tedy akce, „na něž má přístup veřejnost ať už volně, nebo prostřednictvím pozvání zveřejněného ve sdělovacích prostředcích nebo pomocí plakátů.“¹⁷ Akce pořádané spolky pro své členy lze také považovat za veřejné a

¹² Zákon České národní rady o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb. §16 odst. 1 písm. c).

¹³ MIKO, L., BOROVIČKOVÁ, H. a kol. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. Str. 142.

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ Zákon České národní rady o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb. §16 odst. 1 písm. e).

¹⁷ MIKO, L., BOROVIČKOVÁ, H. a kol. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. Str. 143

hromadné, protože členství ve spolku je zpravidla otevřené pro všechny. Při posuzování se, dle literatury, klade největší důraz na rozsah, dobu trvání, celkový charakter a konkrétní místo konání akce.

Pod písmenem f) pak ZOPK zakazuje na území národních parků horolezectví, paragliding a cyklistiku mimo silnice, místní komunikace a oblasti k tomu určené orgánem ochrany přírody. Horolezectvím se rozumí „*jakákoli činnost přímo spojená s výstupem na skalní objekty a pohybem po nich, ať už je používáno horolezecké lano či nikoli.*“¹⁸ Také výkonnostní lezení po menších skalních objektech a tzv. bouldering jsou činnosti považované za horolezectví. Nejde o úplný zákaz, cíl je evidentní – směřování sportovců do míst, kde jejich aktivity nemohou (resp. by neměly) způsobit škody.

Konečně písmeno n) zakazuje pořádat vyhlídkové lety motorovými vzdušnými dopravními prostředky, tedy lety umožňující pasažérům pohled na území národního parku z výšky. Činnost však musí být zaměřená právě na vyhlídkové lety, lety dopravních linek, sportovní, služební, armádní lety a lety integrovaného záchranného systému se za zakázané nepovažují. Ustanovení tak dopadá nejen na obchodní korporace, jejichž předmětem podnikání může být pořádání vyhlídkových letů, ale také na fyzické osoby, které jako vlastníci specifikovaných letounů přelétávají nad územím národního parku. Vzdušný prostor, na nějž se zákaz vztahuje, musí být vymezen vertikálními i horizontálními souřadnicemi a uveden v letecké informační příručce České republiky.

c) Zákaz činností dle § 16 odst. 2 písm. b)

Ustanovení se týká více turistiky než sportu jako takového, kdy zákon stanoví zákaz vstupování mimo vyznačené cesty, přičemž se zákaz nevztahuje na vlastníky a nájemce pozemků v první zóně národního parku. Cesta není pojmem, který by měl zákonnou definici. Rozhodně jí můžeme rozumět silnice a místní komunikace, dále pak nejspíš také stezky a pěšiny. K problematice značení uvádí komentář následující: „*Za vyznačení se považuje např. turistické značení používané Klubem českých turistů, značení naučných stezek, ale i místní značení např. procházkových lázeňských okruhů.*“¹⁹

¹⁸ PRCHALOVÁ, J. Zákon o ochraně přírody a krajiny a NATURA 2000. Úplné znění zákona s komentářem, judikaturou a prováděcími předpisy. Praha: Linde Praha a.s., 2010. Str. 79-80

¹⁹ MIKO, L., BOROVIČKOVÁ, H. a kol. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. Str. 147

Ochranné podmínky v národních parcích mohou být, vedle základních ochranných podmínek, speciálně stanoveny návštěvním řádem parku, který je vydáván správou národního parku jako opatření obecné povahy.²⁰ Není možné jimi ovšem ukládat povinnosti nad rámec zákona, jinak by se dostaly do rozporu s ústavním pořádkem.²¹ Návštěvním řádem NP je možné například vyhradit místa pro aktivity jinak obecně zakázané – pro táboření, rozdělávání ohňů, horolezectví apod.

1.2. Chráněné krajinné oblasti

Chráněné krajinné oblasti (dále také „CHKO“) je v současné době možné, na rozdíl od národních parků, vyhlásit nařízením vlády. ZOPK je charakterizuje jako „*Rozsáhlá území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení.*“²² Zákon také u CHKO uplatňuje relativně taxativní výčet zakázaných činností, který je ovšem užší než v případě výčtu zakázaných činností v národním parku. V rámci chráněné krajinné oblasti se „(...) vymezují zpravidla čtyři, nejméně však tři zóny odstupňované ochrany přírody; první zóna má nejpřísnější režim ochrany.“²³ Jednotlivé zóny bývají obvykle charakterizovány následovně:

- 1. zóna – přírodní jádrová
- 2. zóna – polopřirozená ochranná
- 3. zóna – kulturně krajinná
- 4. zóna – okrajová sídelní²⁴

K prvnímu čtvrtletí roku 2015 je v České republice vyhlášeno 25 chráněných krajinných oblastí, primárním cílem je udržování a zlepšování stavu přírody.

ZOPK rozděluje zakázané činnosti v CHKO do tří kategorií – zakázané na celém území CHKO, zakázané v první zóně a zakázané v první a druhé zóně. Z aktivit přímo zakázaných na celém území chráněné krajinné oblasti lze považovat za relevantní zákaz táboření a

²⁰ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, § 171 a n.

²¹ Čl. 2 odst. 3 a 4 Ústavy ČR, čl. 2 odst. 3 a 4 Listiny základních práv a svobod.

²² Zákon České národní rady o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb. § 25 odst. 1

²³ DAMOHORSKÝ, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. Str. 378

²⁴ MIKO, L., BOROVIČKOVÁ, H. a kol. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. Str. 165

rozdělávání ohňů, tedy stejný zákaz, jako u ustanovení ohledně národního parku. Ustanovení § 26 odst. 1 písm. g) pak zakazuje pořádání automobilových a motocyklových soutěží, zákaz je tak zaměřený na konkrétní sportovní činnost, která by mohla mít poměrně evidentní negativní dopad na ekosystémy v chráněné krajinné oblasti.

Na území první a druhé zóny CHKO je pak zákaz pořádání soutěží na motorových vozidlech rozšířen o soutěže na jízdních kolech, ovšem pouze mimo silnice, místní komunikace a vyhrazená místa.

1.3. Ostatní kategorie zvláště chráněných území

Jak jsem již výše uvedl, ve své práci bych se rád zaměřil zejména na velkoplošná zvláště chráněná území, o maloplošných tedy pouze telegraficky.

Národní přírodní rezervace (dále také „NPR“) a přírodní rezervace (dále také „PR“) jsou územní celky rozlohou menší než národní parky a chráněné krajinné oblasti, nachází se na nich významné a jedinečné ekosystémy (v případě NPR) nebo ekosystémy typické a významné pro tu kterou oblast (v případě PR). Také u těchto kategorií zvláště chráněných území nalezneme v ZOPK výčet zakázaných činností, přísnější a rozsáhlejší u NPR. V první zmíněné kategorii platí zákaz vstupu/vjezdu mimo vyznačené cesty, zákaz provozování horolezectví, paraglidingu a cyklistiky mimo pozemní komunikace a vyhrazená místa a také zákaz táboření a rozdělávání ohňů, opět mimo vyhrazená místa. V kategorii druhé bychom pak zakázané sportovní či turistické činnosti hledali marně.

Národní přírodní památku a přírodní památku zákon nedefinuje jako území, nýbrž jako útvar. Zřejmě i z toho důvodu se zákonodárce omezil při zákazu určitých činností na obecný zákaz změny, poškozování nebo hospodářského využívání, pokud by takové jednání vedlo k poškození památky. Při posuzování, zda se jedná o změnu či poškození, je pak nutné vycházet z předmětu ochrany jednotlivých útvarů. *„Za poškození se tedy považují takové zásahy a činnosti, v jejichž důsledku dojde k zániku nebo negativní změně předmětu ochrany, např. zničení nebo mechanickému poškození geologického útvaru, vyhynutí nebo zmenšení populace chráněného druhu rostliny nebo živočicha (...).“*²⁵

²⁵ Tamtéž. Str. 178

1.4. Soustava NATURA 2000

Projekt NATURA 2000 je minimálním společným základem územní ochrany přírody v rámci celé Evropské unie. Jedná se o „celistvou soustavu území se stanoveným stupněm ochrany, která umožňuje zachovat přírodní stanoviště a stanoviště druhů v jejich přirozeném areálu rozšíření ve stavu příznivém z hlediska ochrany nebo popřípadě umožní tento stav obnovit.“²⁶ Soustavu v České republice tvoří vymezené ptačí oblasti (dále také „PO“) a vyhlášené evropsky významné lokality (dále také „EVL“). EVL ani PO se, z pohledu systematiky zákona, neřadí mezi zvláště chráněná území, jedná se o zvláštní typ ochrany.

Jelikož se jedná o územní ochranu, bylo by chybou v práci soustavu NATURA 2000 opomenout. V oblastech, které jsou zahrnuty do národního (resp. evropského) seznamu evropsky významných lokalit nebo v těch, které jsou vyhlášeny jako ptačí, se uplatňuje vyšší stupeň ochrany než na „běžném“ území zbytku státu.

ZOPK neupravuje ochranu území patřících do soustavy NATURA 2000 tak podrobně, jako například u národních parků. Stanoví, že „(Evropsky významné lokality) jsou chráněny před poškozováním a ničením.“²⁷ U ptačích oblastí může vláda nařízením stanovit ty činnosti, ke kterým je nezbytný souhlas orgánu ochrany přírody, přičemž by, dle zákona, měly být zohledněny mimo jiné také požadavky rekreace a sportu. Žádné zákazy ovšem zákon přímo neuvádí.

2. Proces povolování výjimek ze zákazů ve zvláště chráněných územích

Výše uvedené zákazy činností neplatí bezvýjimečně, „jsou relativní povahy, neboť je z nich možné udělit výjimku v podobě správního rozhodnutí.“²⁸ Sám ZOPK obsahuje ustanovení, které upravuje povolování výjimek ze zakázaných činností a k tomu zmocňuje příslušné správní úřady. ZOPK přitom rozlišuje dvě situace:

²⁶ HRADEC, V. Lexikon práva životního prostředí. 1. vydání. Praha: EUROLEX BOHEMIA s.r.o., 2005. Str. 331

²⁷ Zákon České národní rady o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb. § 45c odst. 2

²⁸ PEKÁREK, M. et al. Zákon o ochraně přírody a krajiny a předpisy související. Komentované znění. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2000. Str. 72

- a) Uvažovaná výjimka by byla udělena ve veřejném zájmu, který výrazně převažuje nad zájmem ochrany přírody – o udělení výjimky zde rozhoduje usnesením vláda, a to o každé jednotlivé výjimce zvlášť.

- b) I ve druhém případě by uvažovaná výjimka byla udělena ve veřejném zájmu, který převažuje nad zájmem ochrany přírody, nikoli však výrazně. Činnosti by byly prováděny v zájmu ochrany přírody nebo činnosti, která mají být povolena, významně neovlivní zachování stavu chráněného území.²⁹

Tento koncept, dle zákonodárce, umožňuje efektivní a pružnou realizaci péče o zvláště chráněná území, respektuje princip subsidiarity a decentralizace veřejné správy i nezbytnost optimálního využívání všech odborných poznatků o stavu a vývoji předmětů ochrany zvláště chráněného území, kterými disponují především orgány, které území přímo spravují.³⁰

Co se týče tématu práce, pro pořádání sportovních či kulturních akcí, zasahující na zvláště chráněná území, je relevantním spíše odstavec pod písmenem b); při pořádání takovýchto akcí bychom jen zřídka mohli dovést veřejný zájem, který by významným způsobem převažoval nad zájmem ochrany přírody. Ačkoli je veřejný zájem pojmem neurčitým, při jeho posuzování se (také) můžeme řídit stanoviskem, jež vydal Ústavní soud a ve kterém uvedl: *„Veřejný zájem v konkrétní věci je zjišťován v průběhu správního řízení na základě poměrování nejrůznějších partikulárních zájmů, po zvážení všech rozporů a připomínek. Z odůvodnění rozhodnutí, jehož ústředním bodem je otázka existence veřejného zájmu, pak musí zřetelně vyplynout, proč veřejný zájem převážil nad řadou soukromých, partikulárních zájmů. Veřejný zájem je třeba nalézt v procesu rozhodování o určité otázce, a nelze jej v konkrétní věci a priori stanovit. Z těchto důvodů je zjišťování veřejného zájmu v konkrétním případě typicky pravomocí moci výkonné, a nikoliv zákonodárné.“*³¹ Další definice veřejného zájmu můžeme najít například u Waltera Lippmana, podle kterého je veřejný zájem tím, co by si lidé vybrali, kdyby viděli jasně, racionálně, jednali nezaujatě a

²⁹ Tamtéž. §43

³⁰ Důvodová zpráva k zákonu č. 349/2009, kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 161/1999 Sb., kterým se vyhlašuje Národní park České Švýcarsko a mění se zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů.

³¹ Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 24/04 ze dne 28. 6. 2005.

benevolentně.³² Dále se tedy budu věnovat problematice výjimek ze zákazů zahrnutých výše právě v odstavci b).

O výjimce ze zákazu rozhoduje příslušný orgán ochrany přírody a krajiny, kterým je v případě národního parku správa národního parku, v případě chráněné krajinné oblasti a oblasti národních přírodních rezervací pak Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky jako správní úřad podřízený Ministerstvu životního prostředí.³³ Jelikož jsou jak správy národních parků, tak Agentura životního prostředí (případně její organizační složky, např. správa chráněného krajinného území) správními úřady, řídí se při svém rozhodování zákonem č. 500/2004 Sb., správním řádem (dále také „SŘ“). Pokud tedy jakýkoli subjekt žádá o povolení výjimky, podává správnímu úřadu žádost dle § 44 a následujících SŘ. Doručením žádosti je zahájeno správní řízení o udělení výjimky a příslušný správní orgán vydává oznámení o zahájení správního řízení ve smyslu § 47 SŘ, týkající se vydání souhlasu s organizováním sportovní akce, v němž zároveň stanoví lhůtu k vyjádření pro účastníky řízení.³⁴ Pokud se žádný z účastníků řízení dle § 27 SŘ do uplynutí lhůty nevyjádří, správní úřad, působící při výkonu správní působnosti jako správní orgán, přistoupí k vydání rozhodnutí. Rozhoduje na základě předložených podkladů a vlastních zjištění buď o vyhovění žádosti a povolení výjimky, nebo o jejím zamítnutí; případně může rozhodnout o povolení za dodržení stanovených podmínek. Při svém rozhodování hodnotí správní orgán podklady podle své úvahy a je tak vlastně jen na něm, jak situaci vyhodnotí a zda využije svou diskreční pravomoc k rozhodnutí pro žadatele pozitivnímu či negativnímu. Ať tak, nebo tak, rozhodnutí musí být, dle ustanovení § 68 odst. 3 SŘ, řádně odůvodněno.³⁵

V případě zamítnutí žádosti má žadatel, v souladu se správním řádem, možnost dát podnět k přezkumnému řízení nadřízenému orgánu (v případě správy národního parku i v případě Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky je jím Ministerstvo životního

³² LIPPMAN, Walter. *Essays in the Public Philosophy*. Boston, Little Brown and Company, 1955, s. 194 in PLACHÝ, Jiří. *Postavení Vlády České republiky v procesu povolování výjimek ze zákazů ve zvláště chráněných územích*. *České právo životního prostředí*, 2014. Č. 35, str. 44. ISSN 1213-5542.

³³ Zákon České národní rady o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb. § 75

³⁴ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád. § 39 odst. 1

³⁵ Jako praktický příklad uvádím oznámení o zahájení správního řízení ve věci vydání souhlasu s organizovanou sportovní akcí s hromadnou účastí dle § 44 odst. 3 ZOPK, které vydalo regionální pracoviště Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky, správa chráněné krajinné oblasti Jeseníky; dostupné zde (po kliknutí na odkaz započne dokumentu):

https://dl.dropboxusercontent.com/u/74647847/Jesen%C3%ADk_povolov%C3%A1n%C3%AD%20z%C3%A1vod_u.pdf

prostředí), případně podat proti rozhodnutí odvolání. Je ovšem otázkou, zda se Ministerstvo životního prostředí nebude, v dikci důvodové zprávy zmíněné výše, řídit tím, že na základě decentralizace veřejné správy má orgán rozhodující v prvním stupni o věci více informací a odborných poznatků a pokud se v tomto nevyskytnou právní vady, zda nebude prvostupňové rozhodnutí takřka automaticky meritorně potvrzovat a odvolání zamítat.

De lege ferenda by bylo možné, alespoň na úrovni národních parků, uvažovat o změně způsobu vyřizování odvolání. Jednou z potenciálních cest by mohlo být zřízení speciálního organizačního útvaru při Ministerstvu životního prostředí, rozhodujícího (mimo jiné) o odvolání proti zamítnutým žádostem o povolení výjimky. Pro zachování odbornosti takového útvaru by bylo nutné ustanovit způsob personálního obsazování. V rovině úvah by tak například správa každého z národních parků v České republice nominovala experta na (právo) životní(ho) prostředí, a aby byla do důsledku zachována devolutivnost účinku dovolání, samo Ministerstvo životního prostředí by do takového útvaru mohlo dosazovat dva až tři zástupce a jednoho až dva zástupce Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy jako ministerstvo, do jehož kompetence je sport podřazen. Pokud by nebyly takovému sedmi až devítičlennému útvaru přiděleny žádné další pravomoci, nemusel by být orgánem stálým, nýbrž by se scházel pouze ad hoc pro řešení odvolání, v nichž je nutná znalost nejen konkrétní situace v tom kterém národním parku, ale také poměrně podrobná znalost plánu organizátorů sportovních akcí, jejichž konání nebylo ve zvláště chráněném území povoleno. Dle počtu podaných odvolání by bylo možné uvažovat i o tom, že by byly stanoveny pravidelné, například čtvrtletní, schůze.³⁶

Dozor nad dodržováním zákonných omezení, omezení v návštěvních řádech a případně i omezení stanovených v rozhodnutí o povolení výjimky vykonává stráž přírody či jiný pověřený pracovník správy národního parku.

³⁶ Ministerstvo životního prostředí jsem požádal o statistická data ohledně počtu odvolání proti rozhodnutí správ národních parků ve věci nepovolení výjimky ze zákazu dle ZOPK. Do data odevzdání práce jsem od Ministerstva žádné statistické údaje neobdržel, zda takové údaje existují a případně jaké jsou, by mělo být jasné v době ústní obhajobě práce. Podle počtu podaných odvolání by pak bylo snadnější určit, zda by pro práci komise bylo lepší setkávání ad hoc či pravidelné.

3. Sportovní akce, které se dostávají do konfliktu s ochranou životního prostředí

Impulsem pro sepsání této práce byly dohady organizátorů závodu Horská výzva, kterým nebylo povoleno vést trasu jednoho z jimi pořádaných závodů přes nejvyšší vrchol České republiky Sněžku se Správou Krkonošského národního parku. V Krkonoších se totiž koná také další závod – Krakonošova stovka, jehož trasa přes Sněžku vede. Další akcí, které jsem se osobně účastnil, pak byl Závod tří vrchů, jehož dvanáctý ročník se konal v severozápadních Čechách a zasahoval do územně chráněné oblasti v rámci projektu NATURA 2000. V následujících podkapitolách jsem se zaměřil na jednotlivé závody, přiblížil jejich podstatu a snažil jsem se zjistit, jakým povolovacím procesem museli jejich organizátoři projít.

3.1. Rock Point - Horská výzva

Horská výzva (dále také „HV“) je seriál závodů v horském běhu/trekingu dvojic a jednotlivců.³⁷ V současné době sestává ze čtyř závodů – v Jeseníkách, v Krkonoších, v Krušných horách a na Šumavě. Každý závod, ve své nejdělsí trase (kategorie „Long“), měří 60 – 75 kilometrů a je nutné jej dokončit v časovém limitu 24 hodin. Startuje se vždy o půlnoci a o půlnoci následujícího dne závod končí a přistupuje se k vyhodnocení. Trasa závodu se stanovuje vždy předem, k čemuž organizátor závodu v pravidlech uvádí: *„Pořadatel si vyhrazuje právo zasahovat do propozic jednotlivých závodů a měnit dle aktuální situace a nařízení CHKO, NP, Lesů ČR a dalších vlastníků pozemků trasu závodů do doby max. 14-ti dnů před startem onoho závodu. Místo startu a cíle není možné měnit. V případě změny trasy musí být dodržena přibližná délka trasy i její obtížnost.“*³⁸ Právě toto ustanovení v pravidlech reflektuje dlouhotrvající vyjednávání se správními orgány, jimž je do kompetence svěřena ochrana životního prostředí.

Kvůli organizaci závodů v roce 2014 jsem kontaktoval ředitel závodu Rock Point – Horská výzva Pavla Zittu. Dle jeho sdělení (v prosinci 2014) probíhala příprava ročníku 2015 a v reakci na ročník předchozí uvedl následující: *„Po komplikacích v právě uplynulém ročníku, kdy jsme byli nuceni upravit trať závodu, když se nám na některou naplánovanou trasu*

³⁷ <http://www.horskavyzva.cz/>

³⁸ <http://www.horskavyzva.cz/pravidla/>

*nepovedlo získat vždy všechna nezbytná povolení, jsme účastníkům slíbili, že toto se už nebude opakovat. Každá registrace proto bude spuštěna až tehdy, kdy budeme mít vše stoprocentně zajištěné.*³⁹ Pro rok 2014 chtěli organizátoři připravit co nejatraktivnější trasu, která měla, jak jsem již výše uvedl, vést přes Krkonošský národní park a nejvyšší horu České republiky, Sněžku. Již půl roku před plánovaným datem konání závodu byla proto ze strany organizátora podána žádost správnímu orgánu – Správě krkonošského národního parku – o povolení výjimky ze zákazu dle § 16 odst. 1 písm. e) ZOPK. *„Chtěli jsme účastníkům ukázat všechna nejkrásnější a nejatraktivnější místa centrálních Krkonoš, společně s třešničkou na dortu v podobě přechodu Sněžky,*“ uvedl Pavel Zitta. Bohužel jsem se nakonec nedostal k informacím, jaký byl průběh vyjednávání mezi organizátory závodu a Správou Krkonošského národního parku, nicméně trasa, které by vedla přes Sněžku, nakonec povolena nebyla a bylo proto nutné trasu závodu změnit. Oslovil jsem taktéž Správu Krkonošského národního parku, abych porovnal stanoviska obou stran k vyjednávání. *„Horská výzva byl nový podnik, který již ve druhém ročníku, kdy na území KRNAP probíhal, čelil stížnostem ze strany návštěvníků i strážce přírody a s pořadatelem bylo vedeno správní řízení pro nedodržení podmínek stanovených správou KRNAP pro pořádání akce,*“ uvedl tiskový mluvčí a vedoucí oddělení pro styk s veřejností Správy Krkonošského národního parku pan Radek Drahný. O jaké konkrétní nedodržené podmínky šlo a jak dopadlo vedené správní řízení se mi bohužel, do doby odevzdání práce, nepodařilo zjistit.

Jak uvedl Pavel Zitta, proti rozhodnutí o nepovolení výjimky ze zákazu a nepovolení takové trasy, jaká byla původně plánována, bylo ze strany organizátora akce podáno odvolání, které ovšem skončilo zamítnutím odvolání a potvrzením napadeného rozhodnutí dle § 90 odst. 5 správního řádu. Ačkoli bylo, dle organizátora, započato se správním řízením již 23. dubna 2014, tedy zmíněný půl rok před konáním samotné akce, ani do poslední chvíle organizátoři nevěděli, zda bude trasa povolena a pro závodníky tak nebylo jasné, kudy se budou po čtyřadvacet hodin od startu závodu ubírat. Odpověď na žádost přišla organizátorům dne 4. června a byla označena za nepřijatelnou. Správa KRNAP se, dle sdělení pana Drahného, diskusím nebrání, obecně k pořádání akcí na území KRNAP uvedl: *„Snaha byla vždy se s pořadatelem domluvit na změně (trasy) tak, aby byly zájmy ochrany přírody a zájmy pořadatele v souladu.*“ Pavel Zitta na druhé straně k vyjednávání o vedení závodu

³⁹ <http://www.extremnizavody.cz/clanky.php?id=0292>

v roce 2014 v e-mailu uvedl, že „vlivem různých odvolání atd. nám nezbývalo nic jiného, než to (trasu) řešit na poslední chvíli schůzkou na Správě KRNAP a dohodou kompromisu, resp. spíše ústupků z naší strany a tedy i změnou trasy.“ Přímo na webových stránkách potom Pavel Zitta uvedl: „Trend je takový, že se KRNAP snaží vytěsňovat hromadné akce z první zóny. Letos údajně naposledy jde přes Sněžku hned několik známých podniků, které se už za rok vrcholu také vyhnou. Jsem velmi zklamaný především z toho, že negativní rozhodnutí padlo až po několikaměsíčním vyjednávání a plánování. Chápu, že závodníci budou naštvaní a to po právu, jenže na úřední rozhodnutí jsme prostě krátkí,“ zároveň ovšem jedním dechem dodal: „Narychlo jsme museli trať upravovat. Změny budou ale minimální díky tomu, že se nám povedlo s KRNAPem najít společnou řeč a domluvit se. Prakticky se tedy nedostaneme jen na vrchol Sněžky. Trať jinak zůstává stejná.“⁴⁰

Je otázkou, zda by proces povolování výjimek ze zákazů dle § 16 odst. 1 písm. e) ZOPK neměl být podrobněji upraven zákonem nebo alespoň podzákonným předpisem, zejména by mohl být kladen důraz na jednotlivá kritéria, která jsou posuzována (např. počet účastníků, délka trasy závodu územím národního parku, nutnost zřízení kontrolních stanišť na trase, konkrétní dopady na rostlinstvo a živočišstvo v národním parku apod.). Těmto kritériím by potom mohla být přidělována záporná bodová hodnota na bodovací stupnici a dosažením určitého počtu bodů by se organizátor prakticky diskvalifikoval z možnosti udělení výjimky. Na druhou stranu by bylo možné také zavést bodovací stupnici v hodnocení pozitivních dopadů činností, se kterými by organizátor přišel (viz dále na příkladu dohody organizátorů závodu Horská výzva s CHKO Jeseníky) a tyto kladné body by mohly, alespoň částečně, vyvažovat předpokládaný dopad na životní prostředí. Kdyby tak pořadatel například zamýšlel zorganizovat akci pro velké množství závodníků, musel by zároveň přijít s návrhem, který by mu dovolil dostat se na škále negativních bodů do té oblasti, kde by ještě bylo povolení možné. Ačkoli by sice stále bylo na posouzení jednotlivých pověřených osob, které by výjimky povolovaly, aby přidělily tyto body, systém povolování by se mohl stát transparentnějším a zejména věřím, že by jej bylo možné lépe přezkoumat v případném odvolacím řízení. Dle sdělení pana Drahného se dopad vlivu na životní prostředí v současné době „(p)osuzuje u každé jednotlivé akce zvlášť i v souvislostech s ostatními, důležitá je trasa, počet účastníků, předchozí zkušenosti...“ Prakticky tak potvrzuje stanovisko komentářové

⁴⁰ <http://www.horskavyzva.cz/aktualita/posledni-zavod-musel-zmenit-trasu/136/>

literatury, které jako kritéria uvádělo rozsah akce, dobu jejího trvání, celkový charakter a konkrétní místo konání (kapitola 1. 1. písm. b).

Závodů Rock Point Horská výzva v Krkonoších v roce 2014 se na nejdelší trase Long zúčastnilo celkem 226 týmů, z toho 211 dvojic a 15 jednotlivců se psem. Závod pak nakonec dokončilo 176 týmů, 165 dvojic a 11 jednotlivců, nejpomalejší týmy strávily na cestě téměř 21 hodin.⁴¹ Trasa závodu pro rok 2014 zakreslená v mapě není již bohužel dostupná, od trasy v roce 2015 se ovšem lišila jen nepatrně.⁴²

První díl závodu se, zpravidla v první polovině dubna, koná v Jeseníkách, na území místní chráněné krajinné oblasti. Zákaz činností v CHKO není přímo v zákoně stanoven tak přísně a výslovně uvedené zákazy jsou mírnějšího charakteru než v NP (viz výše), sportovní akce pro pěší zákon ve výčtu zakázaných činností § 26 odst. 1 ZOPK nezmiňuje vůbec. Ačkoli tedy není nutné postupovat cestou povolovacího řízení, organizátoři závodu navrhli regionálnímu pracovišti Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky, Správě CHKO Jeseníky, *„možnost průběžného upozorňování závodníků skrze naše mediální kanály již delší dobu před samotnou akcí na to, že se budou pohybovat na území CHKO a přírodní rezervace, kde žijí endemické rostliny a živočichové a jak se zde mají správně chovat s tím, že CHKO bude v průběhu samotné akce i po ní na místě monitorovat její průběh i dopad a pokud budou v tomto ohledu po akci zjištěny nějaké negativní dopady, bude přistoupeno k určitým změnám.“*

Organizátoři závodu se, ve spolupráci s ekologickým spolkem Progressum, podílejí na projektu Green Way, jehož hlavní cíl je realizována právě v rámci seriálu závodů Horská výzva. Tímto cílem je upozornit nejen účastníky závodu, ale především také širokou veřejnost na problém znečišťování přírody. Na počátku jsou vytipována možná problematická místa, jako jsou vyhlídkové body, odpočinková místa, hlavní trasy apod., na nichž se očekává největší koncentrace znečištění. Skupina dobrovolníků potom pracuje na úklidu těchto míst, spočívajícím především ve sběru odpadků; samotní závodníci pak, mají-li čas a především dost energie, sbírají odpadky podél trasy závodu. Dílčím cílem je, podle webových stránek spolku, *„zvýšit povědomí o narůstajícím negativním dopadu člověka na životní prostředí. K*

⁴¹ Krátkou video reportáž ze závodu v Krkonoších v roce 2014 vytvořenou organizátorem je možné nalézt zde: <https://www.youtube.com/watch?v=CMz9TfhOr30>

⁴² Trasa závodu v roce 2015 dostupná zde:

<http://www.cykloserver.cz/cykloatlas/?d=140476#pos=50.77156P15.69294P11>

*naplnění cíle organizátoři připravují řadu doprovodných akcí, které probíhají v zázemí daného závodu*⁴³ Akce v rámci projektu Green Way se konají od ročníku 2014, a to již od prvního závodu právě v Jeseníkách.⁴⁴

3.2. Krakonošova stovka

I ve druhé akci, pořádané na zvláště chráněném území, jsem se zaměřil na Krkonoše a Krkonošský národní park, a to zejména z toho důvodu, že se de facto jedná o konkurenční akci vůči první posuzované, Horské výzvě.

V rámci podniku Krakonošovy stovky (dále také „K100“) se konají celkem tři závody – Krakonošova stovka samotná (pochod horským terénem na 100, 55, 25, 10 nebo 3 kilometry dle výběru), Krakonošova pětadvacítka (horský dálkový běh na 25 kilometrů) a Krakonošova jízda (horský cyklistický závod na 132, 100, 80 nebo 35 kilometrů). Všechny jsou, pro rok 2015 naplánované na víkend 19. – 21. června. Nejdelší chodecký závod v rámci víkendu, stokilometrový dálkový pochod (na nějž se i v dalším textu zaměřím), startuje v pátek v 19:00 a stejně jako u předchozí popisované akce mají závodníci na zdolání celé trasy 24 hodin. Pořadatele závodu jsem kontaktoval se stejnými otázkami, jaké jsem položil řediteli závodů Horská výzva, nicméně ani jeden z mých dotazů, bohužel, zodpovězen nebyl.

Trasa závodu Krakonošovy stovky vede téměř celá územím národního parku, přičemž na 65. kilometru vystoupá na Sněžku a poté pokračuje zpět do cíle závodu (který je zároveň i startem), do Vrchlabí.⁴⁵ Pořadatel závodu v pravidlech a propozicích uvádí, že limit startujících je omezen počtem pěti set.⁴⁶ V roce 2014 se hlavního závodu zúčastnilo celkem 448 lidí, z nichž 88 závod nedokončilo a do cíle tak dorazilo 360 účastníků. V časovém limitu čtyřicetihodin se do cíle dostavilo 347 účastníků, dalších 13 potom došlo až po jeho skončení, poslední dokončivší účastník s časem necelých 30 hodin. Účastníci se do závodu hlásí samostatně jako jednotlivci, nikoli tedy jako týmy, jak je tomu v předchozím popisovaném závodě.

Krkonošova jízda s délkou trasy 132 kilometrů a podtitulem „Krkonoše z druhé strany“, je vedena svou téměř jednou třetinou za hranicemi s Polskou republikou. Účast na

⁴³ <http://progressum.cz/projekty/green-way/>

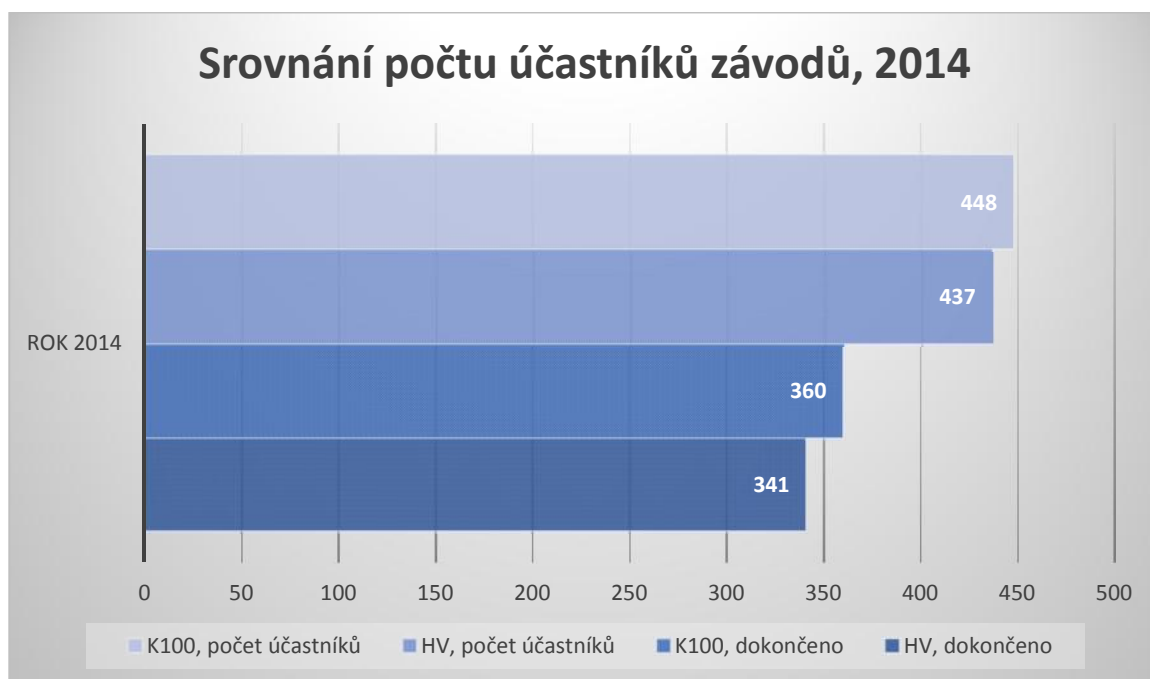
⁴⁴ Fotoreportáž z akce Green Way v Jeseníkách v roce 2014 dostupná zde: <https://www.facebook.com/media/set/?set=a.391662534309357.1073741838.343811135761164&type=3>

⁴⁵ Mapa závodu dostupná zde: http://k100.ddmvrchlabi.cz/cz/img/mapy/k100_big.gif

⁴⁶ Propozice závodu dostupné zde: <http://k100.ddmvrchlabi.cz/cz/trasy/k100>

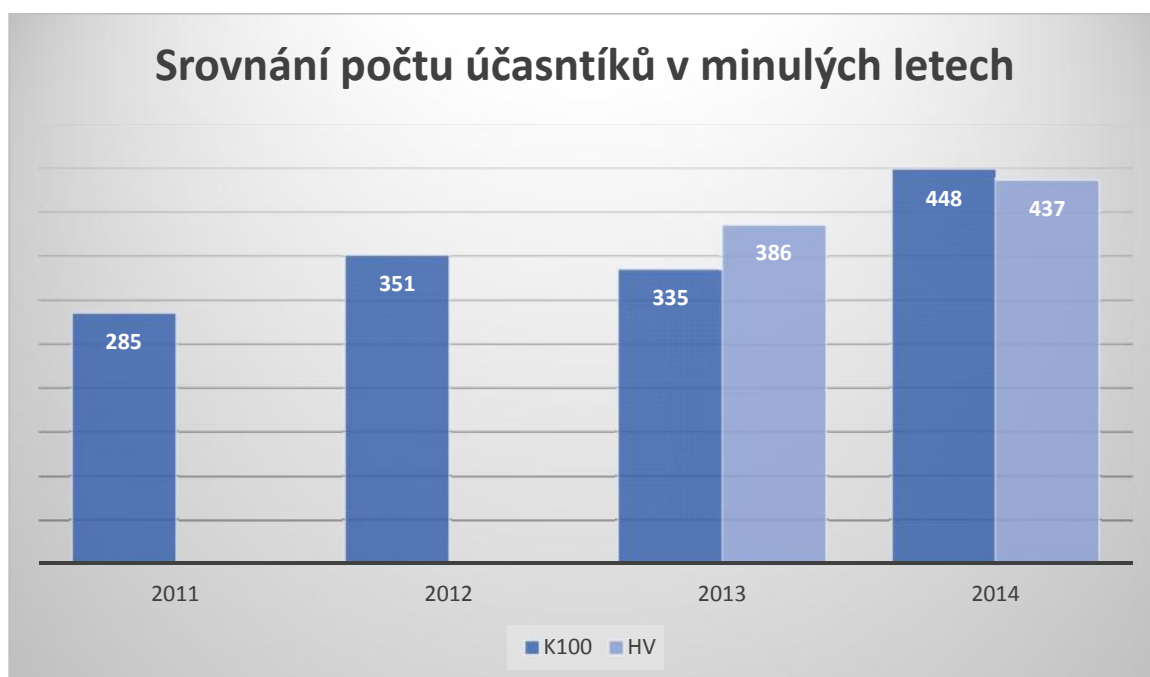
nejdelším cyklistickém závodě není zdaleka tak masová, jako účast v chodeckých závodech – v roce 2014 čítalo startovní pole pouhých 6 závodníků, všichni úspěšně dorazili do cíle.

Vzhledem k tomu, že se bezesporu jedná o sportovní akci, jejíž trasa vede nejen územím KRNAP, ale hlavně vede přes Sněžku, nelze nesrovnávat tuto akci právě s akcí Horská výzva, které byl přechod přes nejvyšší horu České republiky zapovězen. Jak vyplývá z grafu „Srovnání počtu účastníků závodů“, převyšoval v roce 2014 počet účastníků závodu K100 počet účastníků závodu HV o 11, a bylo by možné se domnívat, že zátěž, které bude vystaveno životní prostředí v národním parku, bude prakticky stejná; přesto však závod HV povolení průchodu přes Sněžku, na rozdíl od druhého závodu, neobdržel. Kritérium počtu účastníků tak nejspíše není základním kritériem, podle kterého se rozhoduje o udělení výjimky ze zákazu dle ZOPK.

Na druhé straně je nutné zmínit, že v roce 2013, ze kterého jako jediného relevantního mohla Správa KRNAP při posuzování, zda výjimku pro rok 2014 udělit či nikoli, vycházet, vyplývá, že počet závodníků v Horské výzvě byl o 51 vyšší než počet závodníků Krakonošovy stovky (viz graf „Srovnání počtu účastníků v minulých letech“). Data za dřívější roky nemohou být porovnána, seriál Horská výzva začal fungovat teprve v roce 2013. Pokud tak (a při pohledu na vývoj počtu účastníků v závodě K100 se dá očekávat, že) byl Správou

KRNAP očekáván skokový nárůst počtu účastníků, lze se jen těžko divit, že nakonec povolení průchodu přes Sněžku uděleno nebylo. Zůstává otázkou, zda by však nebylo možné dohodnout se s organizátory na limitaci počtu účastníků, pokud má trasa závodu vést tak, jak si organizátoři přejí.

Snad jediný rozdíl, který spatřuji v obou akcích, je tak jejich tradice (což ostatně zmínil i pan Drahný v e-mailu, viz dále). Zatímco Horská výzva je projektem novým, první série závodů se uskutečnila, jak zmíněno výše, v roce 2013, první ročník závodu Krakonošova stovka se konal již v roce 1966 a v roce 2014 proběhl jeho 48. ročník. Jelikož jsem nezískal vyjádření pořadatelů závodu K100, oslovil jsem i v otázce rozdílu mezi K100 a HV Správu KRNAP. „*Krakonošova stovka je akce, která probíhá na území KRNAP již tradičně (letos proběhne 49. ročník). Pořadatelé se Správou KRNAP vždy spolupracují, předem dohadují trasu a nikdy nebyly s jejich akcí žádné problémy, nezůstal po nich nepořádek apod. Horská výzva byl nový podnik, který již ve druhém ročníku, kdy na území KRNAP probíhal, čelil stížnostem ze strany návštěvníků i strážce přírody a s pořadatelem bylo vedeno správní řízení pro nedodržení podmínek stanovených správou KRNAP pro pořádání akce,*“ vyjádřil pan Drahný stanovisko Správy KRNAP. Za pravdu je ovšem nutné dát také Pavlu Zittovi, řediteli závodu HV: „*Trošku nás mrzí dvojí metr správy. Na jednu stranu říkají, že přihlíží k tradici, ale pak vám ji ani neumožní budovat. Každý významný podnik si svoji pozici musel postupně vydobýt. V Alpách*

si třeba váží velkého závodu Ultra-Trail du Mont Blanc, který startuje z masivu nejvyšší evropské hory, a na nevoli se tam nenaráží, vždyť to podporuje místní ekonomiku a cestovní ruch.“ Odpověď na otázku, které akce povolit a které nikoli tak opravdu není otázkou jednoduchou a právě transparentnost povolovacího procesu, dopředu známá kritéria výběru a existence odborného odvolacího orgánu by mohla být cestou, jak k těmto rozhodnutím docházet se zachováním co největší míry rovnosti mezi uchazeči o výjimku ze zákazu dle ZOPK.

3.3. Závod tří vrchů

Stejně jako obě akce popisované výše i Závod tří vrchů (dále také „Z3V“) je akcí, která je pořádána pro vyznavače turistiky. Podtitul akce zní „extrémní závod dvojic“ a týmy v něm musí urazit trasu dlouhou 55 - 75 kilometrů a na trase plnit všestranně zaměřené úkoly. Na rozdíl od Horské výzvy a Krakonošovy stovky však není v Závodě tří vrchů trasa závodu jasně daná – jsou stanoveny kontrolní body, na které musí týmy dojít a jakou cestu zvolí, je tak jen na nich. Závod se každoročně koná v prvním listopadovém víkendu, původně byl pořádán pouze v severních Čechách, postupně však měnil lokality a konal se již například na Šumavě nebo na jižní Moravě. V roce 2014 pak vedla trasa závodu severozápadními Čechami při hranicích s Německem – startovním bodem závodu bylo město Meziboří, cesta pokračovala horskými obcemi Dlouhá Louka, Moldava a Klíny a procházela ptačí oblastí Východní Krušné hory, zařazenou do soustavy NATURA 2000.⁴⁷ Nejatraktivnější aktivitou v závodě měl být úkol spočívající ve slanění Flájské přehrady.

Ustanovení § 45e odst. 2 ZOPK stanoví, že vláda může ve vymezeném území ptačí oblasti určit činnosti, k nimž je třeba souhlas orgánu ochrany přírody. Žádné takové omezení však vládou stanoveno nebylo a proto organizátoři s orgánem ochrany přírody vyjednávat nemuseli.

Ačkoli je koruna hráze Flájské přehrady veřejnosti přístupná, okolo vodní plochy samotné platí ochranné vodní pásmo I. stupně, protože nádrž slouží zejména k akumulaci pitné vody. Unikátní aktivitou mělo být slaňování z koruny hráze k její patě, byla zahájena vyjednávání se státním podnikem Povodí Ohře, nicméně shody nakonec dosaženo nebylo a k realizaci slanění proto nakonec dojít nemohlo. Argumentováno bylo právě tím, že je v okolí přehrady vyhlášeno ochranné vodní pásmo I. stupně a tím, že by při realizaci takové aktivity

⁴⁷ http://www.nature.cz/natura2000-design3/web_lokality.php?cast=1804&akce=karta&id=1000102057

musel být přítomen odpovědný zaměstnanec státního podniku, který by dozoroval, zda nedochází k poškození hráze a okolí přehrady. Ani v tomto případě mi ovšem organizátor na mé dotazy neodpověděl a k bližším informacím jsem se tak, bohužel, nedostal.

Závěr

Svou práci jsem koncipoval do tří základních částí – v části první, teoretické, se věnuji zejména zákonu o ochraně přírody a krajiny a uvádím zákonná ustanovení určená k ochraně přírody a krajiny, která mají relevanci vzhledem k tématu práce. Rozsah výčtu zakázaných činností se zmenšuje přímo úměrně s klesající úrovní územní ochrany, což považuji za logický krok zákonodárce. Druhou část jsem zaměřil na postup procesu, v rámci něhož se povolují výjimky ze zakázaných činností, které byly rozebrány v části první. Závěrečná, třetí část pak obsahuje popis dvou akcí, které se dostávají do konfliktu s právem na ochranu životního prostředí, respektive je pro jejich úspěšné konání nutné povolení udělené orgánem ochrany přírody a krajiny. Jedna z akcí dostala povolení vedení trasy závodu tak, jak organizátoři zamýšleli a jak trasu vedla vždy v uplynulých letech, druhá pak povolení nezískala a organizátory musela být měněna. Z veřejně dostupných dat jsem se snažil zjistit, v čem se právě tyto dva závody lišily natolik, že pro jednu byl povolen průchod přes nejvyšší horu České republiky Sněžku a druhá musela vést svou trasu jinudy. Jako nejpravděpodobnější se mi nakonec jevilo, že ne-li hlavní, pak alespoň jednu z hlavních rolí hraje tradice pořádané akce a tím pádem i (dlouholetá) zkušenost orgánu ochrany přírody s pořadatelem. Na druhou stranu se však nadměrné spoléhání jen na tradici nejeví jako nejlepší cesta, protože přespříliš konzervativním přístupem k povolování výjimek by mohla nastat situace, kdy by nejen žádné nové akce povolení ke konání ve zvláště chráněných územích nedostaly, ale organizátory by mohla také odradit náročnost povolovacího procesu a nemuseli by žádné další akce ani organizovat. Poslední popisovaná akce je pak, co do ochrany přírody, de facto nekonfliktní.

V práci jsem navrhl dvě cesty, v nichž bych viděl možnost transparentnějšího povolovacího procesu a zachování rovnosti při rozhodování, který z pořadatelů výjimku ze zákazu obdrží a který nikoli (a případně také v jakém rozsahu).

První cestu vidím ve stanovení kritérií, podle kterých by se ta která akce žádající výjimku ze zákazu, posuzovala. Tato kritéria by byla, dle předem známého klíče, hodnocena zápornými body (v přímé souvislosti s negativním vlivem akce na přírodu a krajinu) a po dosažení určité hranice záporných bodů by akce povolení dostat neměla. Pro žadatele o výjimku by ovšem existovala možnost získat body kladné, které by vyvažovaly záporné a konání akce nakonec přece jen docílit. Za co se jsou přidělovány kladné body, by pak předem stanoveno nebylo (případně pouze demonstrativním výčtem) a bylo by na invenci

organizátorů, s jakým nápadem na kompenzaci újmy způsobené životnímu prostředí konáním akce přijdou. Samozřejmě i za takovéto právní úpravy by bylo možné ponechat diskreční pravomoc správnímu orgánu a umožnit mu povolit i akce (nepatrně) přesahující hranici záporných bodů, aby při rozhodování nedocházelo k přílišnému formalismu.

Druhou cestu pak spatřuji ve zřízení nezávislého orgánu při Ministerstvu životního prostředí, který by řešil odvolání proti rozhodnutím o nepovolení výjimky ze zákazu dle ZOPK. Jednalo by se o sedmi až devítičlennou komisi, do níž by každý národní park nominoval jednoho experta na oblast ochrany životního prostředí (ne nutně ze svých řad) a zbylé členy by tvořili zástupci Ministerstva životního prostředí a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Komise by ovšem nebyla komisí stálou, scházela by se ad hoc, případně pravidelně v určitých časových úsecích, což by, dle mého názoru, znamenalo minimální náklady pro státní rozpočet.

Věřím, že do budoucna naleznou organizátoři sportovních akcí společnou řeč s orgány ochrany přírody a krajiny v co největším množství případů, protože od aktivních sportovců není daleko k aktivním ochráncům přírody. A kde se, nakonec, naučit ochraňovat a mít rád přírodu lépe, než v těch nejatraktivnějších přírodních oblastech České republiky.

Seznam zdrojů

Monografie, učebnice, komentáře

- DAMOHORSKÝ, M. a kol. Právo životního prostředí. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010
- MIKO, L., BOROVIČKOVÁ, H. a kol. Zákon o ochraně přírody a krajiny. Komentář, 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007
- PRCHALOVÁ, J. Zákon o ochraně přírody a krajiny a NATURA 2000. Úplné znění zákona s komentářem, judikaturou a prováděcími předpisy
- HRADEC, V. Lexikon práva životního prostředí. 1. vydání. Praha: EUROLEX BOHEMIA s.r.o., 2005
- PEKÁREK, M. et al. Zákon o ochraně přírody a krajiny a předpisy související. Komentované znění. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2000

Časopisy

- PLACHÝ, Jiří. Postavení vlády České republiky v procesu povolování výjimek ze zákazů ve zvláště chráněných územích. České právo životního prostředí, 2014. Č. 35, str. 44. ISSN 1213-5542

Judikatura

- Nález Ústavního soudu Pl. ÚS 24/04 ze dne 28. 6. 2005

Právní předpisy

- Ústava České republiky, č. 1/1993 Sb.
- Listina základních práv a svobod vyhlášená pod č. 2/1993 Sb.
- Zákon České národní rady o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb.
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
- Důvodová zpráva k zákonu č. 349/2009, kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 161/1999 Sb., kterým se vyhlašuje Národní park České Švýcarsko a mění se zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů

Webové zdroje

- Pravidla Horské výzvy. www.horskavyzva.cz [online]. 2015 [cit. 2014-11-01]. Dostupné zde: <http://www.horskavyzva.cz/pravidla/>
- Rock Point – Horská výzva 2015 spouští registraci. www.extremnizavody.cz [online]. 2015 [cit. 2014-12-01]. Dostupné zde: <http://www.extremnizavody.cz/clanky.php?id=0292>
- Poslední závod musel změnit trasu. www.horskavyzva.cz [online]. 2015 [cit. 2014-07-31]. Dostupné zde: <http://www.horskavyzva.cz/aktualita/posledni-zavod-musel-zmenit-trasu/136/>
- Web spolku Progressum. Dostupný zde: <http://progressum.cz/>
- Web závodu Horská výzva. Dostupný zde: <http://www.horskavyzva.cz/>
- Web závodu Krakonošova stovka. Dostupný zde: <http://k100.ddmvrchlabi.cz/cz/>
- Web závodu Závod tří vrchů. Dostupný zde: <http://www.z3v.cz/>